

CSR/SME

Promoting Social Responsibility
in Small and Medium Size Enterprises

ETTEVÕTTE ÜHISKONDLIK VASTUTUS EESTIS

ÜLEVAADE

2004

Olles üks Euroopa väikeriikidest, on Eesti 1995. aastast alates hoidnud suhteliselt kiiret majanduskasvu tempot. Lisaks võib tähelepanu juhtida kodanikuühiskonna ja kolmanda sektori organisatsioonide arengule. Mitmed nii avaliku kui ka kolmanda sektori algatused on suunatud laiemate ühiskondlike kokkulepete sõlmimisele ja mitmepoolsete kõneluste läbiviimisele. Kuigi mitte kõik oodatud tulemused ei ole veel saavutatud, töötavad omanditunne ja planeeritud tegevused jätkuvalt edu.

Ettevõtte ühiskondliku vastutuse kontseptsioon ei ole Eestis senini aktiivse arutelu keskpunktis olnud, kuid võib näha, et huvi teema vastu on tõusmas. Viimase kümne aasta jooksul on avaldatud ligikaudu 3-4 otseselt ettevõtte ühiskondliku vastutusega seonduvat artiklit aastas ja iga-aastaselt on toimunud üks-kaks suuremat konverentsi, kus sarnaseid teemasid on käsitletud. Varasemast rohkem on hakatud valdkonda uurima ka akadeemilistes ringkondades. Eelneva põhjal võib öelda, et arusaam ettevõtte ühiskondlikust vastutusest selle kaasaegses tähenduses on täienemas ning ettevõtete, akadeemilise hariduse ja avalikkuse tähelepanu alla jõudmas. Euroopa Liitu astumisega on kaasnenud positiivne mõju teadlikkuse tõusule, kuivõrd Euroopa tasandil on ettevõtte ühiskondliku vastutuse valdkond tihti laiemal arutelu objekt.

Ettevõtete vastutustundlikul käitumisel on Eestis pikem traditsioon. Nõukogude Liidu ajal kandsid suurettevõtted ja kolhoosid tihti hoolt oma keskkonna eest, investeerides kohalikesse kogukondadesse ja hoolitsedes töötajate eest. Ka tänapäevased üldised arengud kinnitavad, et ettevõtte panust ühiskonna arengusse hinnatakse kõrgelt. Ettevõtete sponsorlustegevus nii sularaha kui ka tasuta toodete ja teenuste andmisega on laialt levinud. Sport, kultuur, tervishoid ja üldine heaolu on peamised toetuste sihtvaldkonnad. Samas ei ole aga selline tegevus tihti osa organisatsioonide strateegilisest juhtimisest ja võib sagedasti jääda vaid informaalsele tasandile.

Viimastel aastatel on ettevõtetes levivad arusaamu ja standardite rakendamist mõjutanud Skandinaaviamaad. Sealsetele investoritele kuuluvad paljud ettevõtted kiirelt arenevates majandussektorites – telekommunikatsioonis ja panganduses – ning suures ulatuses võetakse omaks Skandinaavia ärikultuur ja tavad.

Tänase Eesti ettevõtlusmaastiku kirjeldus sõltub paljuski asjaolust, et ligikaudu 80% siinsetest ettevõtetest on mikro- või väikeettevõtted. Sellise suurusega üksuste iseloomust tulenevalt puuduvad neist paljudel pikaajalised strateegilised plaanid ning ettevõtte visioon, missioon ja väärtused ei ole kirja pandud. Neis ettevõtetes, kus need on olemas, omavad olulist tähtsust osanike huvid, millele järgnevad kliendid ja töötajad, mõnevõrra tagapool on ühiskond laiemas käsitluses.

2003. aastal juhtivettevõtetes läbi viidud kvalitatiivsest uuringust selgus, et nende arusaamad ühiskondliku vastutuse võtmisest võib kanda proaktiivsuse ja reaktiivsuse skaala mõlemasse äärmusse. Sellele vaatamata võib öelda, et enamik suuri ettevõtteid paigutis rohkem proaktiivse suuna poolele, käsitledes suhteid laiemas perspektiivis, mitte ainult osanike ja klientidega seotult. Järjest olulisemaks muutuvateks peeti suhteid teiste sama tegevusvaldkonna ettevõtetega. Uuring juhtis tähelepanu nõrkadele seostele ettevõtte ühiskondliku vastutuse tajumise ja ettevõtte põhitegevuse/peamiste ressursside vahel.¹

Kliente, osanikke ja töötajaid määratletakse peamiste sidusgruppidenä ja suurim osa ettevõtete tegevusest k^õnealusel valdkonnas on neile suunatud. Keskkonnaaruandlus ja ökomärgistus, sotsiaalseosega turundus ja suurenevad investeeringud töötajate koolitusprogrammidesse on selle nähtavateks, ehk küll vaid hiljuti esile kerkinud tõenditeks. Samas on nende tegevuste aruandluses kajastamine ja nendest avalikkusele teatamine veel väga madalal tasemel. Käesoleval hetkel ei ole teada ühegi ettevõtte spetsiaalsest ühiskondlikult vastutustundlikku tegevust käsitlevast aruandest. Samuti ei ole veel asutatud ühtegi eetilisi kriteeriumeid arvestavat investeerimisfondi ega sotsiaalset indeksit.

Praegu saab Eestis rääkida pigem keskkonnast hoolimisest kui murest ettevõtte ühiskondliku vastutuse pärast laiemalt. 1990ndate algusaastatel loodi mitmeid keskkonnaorganisatsioone. Käesolevaks ajaks annavad mitmed juhtivad ettevõtted välja keskkonnaga seotud aruandeid ja see on kasvav tendents. 80 ettevõtet on tänaseks saavutanud OHSAS 18 001 sertifikaadi. SA 8000 ja EMAS sertifikaate ei ole Eesti ettevõtted veel omandanud. Riiklikul tasandil ei anta ettevõtetele sertifikaatide soetamiseks otsest rahalist toetust, küll aga stimuleerivad seda toetused projektidele, mille käigus viiakse ettevõtte protsessid ja tegevus vastavusse standardi nõuetega.

Eestis ei ole veel organisatsioone, mille põhitegevuseks on ettevõtete vastutustundlikkuse edendamine või vastutustundliku tegevuse parendamine. Ka ei ole ettevõtteid ühendavate katusorganisatsioonide jaoks ettevõtete ühiskondlik vastutus veel oluliste prioriteetide hulgas. Samas on mitmeid mittetulundusühinguid, mis toovad ühise heaolu tõstmise nimel oma tegevusega kokku erinevad sektorid ja algatavad vastutustundliku ettevõtlusega seotud seotud projekte.

Akadeemilises õppes on vastutustundlik ettevõtlus vähe esindatud, kuigi ülikoolide õppekavades seda teatud määral on.

¹ Rääsk, E. Ettevõtte sotsiaalse vastutuse seos ettevõtte suhestumisega keskkonda. Bakalaureusetöö, 2003

Riiklikul tasandil puuduvad otseselt ettevõtte ühiskondliku vastutusega seotud auhinnad. Olemas on aga autasusid, mis tunnustavad teatud aspekte selles valdkonnas – nt. Aasta Tehnoloogia Arendaja ja Aasta Piirkonna Edendaja. Lisaks on mitmed mitmed mittetulundusühingud ja erasektori organisatsioonid algatanud preemiaid, mis juhivad ühiskonna tähelepanu vastutustundliku ettevõtluse teemadele (nt. Kõige Keskkonnasõbralikum Ettevõtte, Kõige Peresõbralikum Ettevõtte, Aasta Taaskasutaja). Nimetatute kõrval on ka tööstusharuorganisatsioonidel sarnastes kategooriates oma auhinnad.

2004. aasta kevadel viidi ettevõtte ühiskondliku vastutuse alane küsitlus läbi väikese ja keskmise suurusega ettevõtetes. Uuringust selgus, et peamised kasud, mida vastutustundlikust tegevusest saadakse, on seotud töötajate motivatsiooni ja tootlikkuse tõusuga, ettevõtte maine kujundamisega ja klientidega lähedasemate suhete loomisega. Samuti mainiti võimalust mõjutada ettevõtte tegevusvaldkonnaga seotud arenguprotsesse. Välja toodud kasude saavutamiseks ei toimu enamasti teadlikku juhtimist, kuivõrd vaid vähem kui pooled küsitletud ettevõtetest nimetasid seost ettevõtte vastutustundliku tegevuse ja positiivsete majandustulemuste vahel.²

Rahaliste võimaluste ja aja puudumist toodi peamiste takistustena ettevõtte vastutustundlikuma strateegia arendamisel. Nende kõrval mainiti inimressursside ebapiisavust ja öeldi ka seda, et ühiskonnaprobleemide lahendamine ei ole ettevõtte ülesanne.

Ettevõtte ühiskondliku vastutuse arengus võib tulevikus suure tõenäosusega oodata ettevõtete teadlikkuse tõusu. Loodetavasti toob see neid ühiskonnale lähemale ja suunab eesmärkide juhtimisel rohkem ümbritsevaga arvestama. Kasvav avalikkuse tähelepanu ja teadlikkus, mida julgustavad Euroopa Liidu algatused, peaksid olema protsessi mõjukad kujundajad.

² Noorkõiv, T. Eesti riigi võimalused väikese ja keskmise suurusega ettevõtete sotsiaalse vastutuse arendamisel. Bakalaureusetöö, 2004

Leonardo da Vinci

Pilootprojekt

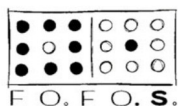
Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon. Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.

Juhtpartner

Centro de Formação Profissional
para o Comércio e Afins

Partnerid

GEOMEDIA

FRAREG
FRAFOR
Consulenza e Formazione

Huesken & De Pree
training and consultancy